

Apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut, qanoq iliorluta piniartut atungaat pitsanngortissavagut

(Inatsisartunut ilaasortaqa Adam Kristensen, Inuit Ataqtigiit)

Akissuteqaat

(Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoq)

Naalakkersuisut apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuummut qujapput, apeqquteqaatigineqarpoq qanoq iliorluta piniartut atungaat pitsanngortissinnaanerivut.

Piniarnek aallaaniarnerlu pillugit inatsit 2023-mi aamma 2024-mi nutarsarpoq. Piniarnermut aallaaniarnermullu inatsimmi pingaarnertut siunertaavoq Nunatsinni piniarnek aallaaniarnerlu pillugit Inatsisartut inatsisaannik paasiuminartumik, ullutsinnut naleqquttumik atoruminartumillu pilersitsinissaq. Tamassuma saniatigut nunatta piniagassatigut pisuussutaanik naleqquttumik nungusaataanngitsumillu atuinermik aallaaveqartumik kiisalu aningaasaqarniarnek suliffissaqartitsiniarnerlu mianeralugit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit malittarisassanik peqarnissaat siunertaavoq.

Inatsisartut inatsisaata siunertaraa piniagassat isumalluutit pissusissamisoortumik uumasooqassutsimullu illersorneqarsinnaasumik atorluarneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat. Inatsisartut inatsisaata ingerlanneqarnerani ilaatigut makku pingaartinneqassapput:

1) piniagassat isumalluutit piujuartinnissaat aamma kinguaassiortuarnissaat, 2) biologit siunnersuinerat nalinginnaasoq aamma piniartut atuisullu ilisimasaat pissarsiarineqarsinnaasut naapertorlugit naapertuuttumik ukiullu qanoq ilinera najoqqutaralugu pitsaanerpaamik atorluaanissaq, nalilersuinernilu oqimaaqatigiissumik naligiissinneqassasut, 3) piniarnermik inuussutissarsiuqarnermi inuussutissarsiutinilu tassunga attuumassuteqartuni aningaasaqarnikkut suliffeqarniarnikkullu tunngasut mianerinissaat.

Taassuma saniatigut tamatigoortunut pingaarnernut tunngassuteqartunut, Piniarnek pillugu Siunnersuisoqatigiit Naalakkersuisut tusarniaaffiginissaanut pisussaaffeqarput.

Naalakkersuisunut pingaarnarpaavoq pinngortitap pisuussutaasa piujuartitsinikkut meeqqatta ernutaasa aamma iluaqatiginissaat eqqanaassallugu. Taamaasiornikkut siunissami piniartut pitsaanerumik atugassaqtissavagut. Tamanna isumaqarpoq ullumikkut angusarput isertitarpullu kisiisa eqqarsaatiginagit, aamma aqagu, ukioq ataaseq, ukiut qulit aamma ukiut 50-it amerlanerusullu eqqarsaatigisariaqarivut.

Immikkoortut pingajuat pingaaruteqarpoq: “piniarnermik inuussutissarsiuqarnermi inuussutissarsiutinilu tassunga attuumassuteqartuni aningaasaqarnikkut suliffeqarniarnikkullu tunngasut mianerinissaat.”, tassuuna Naalakkersuisut piniarnermut inuussutissarsiornermiit isertitassat annertunerusut sinaakkusersorpaat. Soorlu assersuutigalugu namminersortut suliffiutillit piniarnermut inuussutissarsiornermut aningaasaliinerisigut nunatta pissarititaanik piffimmi annertunerusumik atuinerulerneq aqutigalugu inuussutissarsiuqatigalugu piniartut isertitaat eqqanaarneqassapput taamatullu inerisaaqqinnissamut kajungerilersitsillutik. Soorlu assersuutigalugu takornarialerineramik inuussutissarsiornermut annertunerusumik aningaasaliinikkut akiliisitsilluni piniartitsinerneq aalisartitsinerneq ineriartortitsineq,

uumasunik takornariartitsinerup annertusarneratigut, pinngortitamut takornariartitsineq aammalu takornarissanut allanik neqerooruteqarnikkut.

Soqutigisat assigiinngiaartorpassuit aamma piniarnermit aallaaniarnermiillu mianerisassat sunnerneqartartut aqutseqataasullu sapinngisamik piniarnermik aallaaniarnermillu maleruagassiornermi isiginiarneqassapput. Sumiiffiit ilaanni inuussutissarsiutit ikittunnguit taanna ilagaat innuttaasunut suliassaqartitsisinnaasoq ilaqutariinnullu nerisassanik aamma piniariarnerni aallaaniarnernilu atortussanik pissarsiniartarnerannut aallaaviusartoq.

Kalaallit Nunaanni sumiiffinni assigiinngitsuni piniakkat imarmiut nunamiullu piniartunut periarfissaasut amerlaqaat, apeqqutaaginnarluni sumi najugaqarneq, tassami nunarput isorartuujummat. Piniakkat killilersukkat killilersugaanngitsullu aqutsineq eqqarsaatigalugu assigiinngitsutigut ingerlanneqartarput. Piniakkat killilersukkat amerlanerit piniarnissamut akuersissuteqartunit taamaallaat piniarneqarsinnaasarput soorlu nannut, aarrit, qilalukkat qernertat qaqqortallu, umimmaat kiisalu tuttu. Ukiumut pisassiissutit Naalakkersuisunit aalajangersarneqartarput taassumalu kingorna kommunit pisassanik agguaassisarlutik.

Piniakkanut killilersukkanut pineqartunut akuersissutinik agguaassinermi salliutinneqartartut tassaapput inuussutissarsiutigalugu piniartut. Piniartut taamaalillutik piniakkat killilersukkat eqqarsaatigalugit tunngaviusumik illersugaapput. Tamanna kommunini pitsaanagerusumik aaqqissorneqarsinnaavoq, taamaasilluni piniakkanit killilersukkanit isertitsissutaasinnaasut inuussutissarsiutigalugu piniartunut tutsinneqarnerulerlutik. Periarfissarli tamanna ullutsinni inuit attaveqaataasigut annertuumik tuniniaasarnikkut akornusersugaavoq.

Ullutsinni pisanik tuniniaanermi taamaallaat tunitsiviit kalaalimineerniarfiillu aqutigineqartanngillat. Allatigut aamma periarfissaqartarpoq soorlu assersuutigalugu umiarsuakkut timmisartukkulluunniit nassiussisinnaaneq eqqarsaatigalugu. Piniartut pisaannik nunatsinni pisisartunit pilerineqartaqisunik nassiussuinissamut periarfissaqarluartarpoq ukiup qanoq ilinera apeqqutaalluni.

Inuussutissarsiutigalugu piniartut kattuffitsik kommuniluunniit aqutigalugit namminneerlutik aamma iliuseqarsinnaapput pisanik tuniniaaneq eqqarsaatigalugu. Tassa pisanit neqinik allanillu peqqissaartumik suliarinninnikkut aamma poortuinikkut taamatullu pisisartunut pilerinarsaanikkut. Taamaasiornikkut annertunerusumik naleqarnerulersitsisoqassaaq, aammalu inuussutissarsiutigalugu piniartunut annerusumik isertitaqarnissamut periarfissiisoqarluni. Pisanit neqit allallu pitsaassutsimikkut qaffasissupilussooreerput eqqiluisaarneq taamaallaat apeqqutaavoq. Tamannalu pillugu INULI aqutigalugu eqqiluisaarnissaq pillugu pikkorissaasarnernut peqataasoqarsinnaavoq.

Ukiuumoortumik pisassiissutit killilersukkat amerlanerpaartaat sinneqartarput, ilaatigullu nuna tamakkerlugu agguaasseqqittoqartarluni pitsaanagerusumik pisassiissutinik atuinermik kinguneqartartumik, soorlu assersuutigalugu tikaagullittassat. Kommunini ataasiakkaani suli annertunerusumik pisassiissutinik allanik agguaasseqqittoqartarsinnaagaluarpoq, tassami Naalakkersuisunit maluginiarneqarpoq periarfissaq annertunerusumik atorneqanngitsoq.

Naalakkersuisut pisariaqartippaat pisanik nalunaaruteqartarnerup pitsaanerulernissaa, ingammillu pisaasartunit tunisat niuerutigineqartullu qanoq annertutiginersut. Ilisimavarput Kalaalimineerniarfinni, matumiit matumut inuillu attaveqaqatigiittarfiisigut tuniniaasoqartartoq, tassanilu sukumiinerusumik misissorneqartariaqarpoq qanoq annertutigisumik nalunaartoqartarnerseq. Pisaniit tunisinermi isertitat akileraartarnermut tunngatillugu pisortanut nalunaarutigineqartussaapput.

Pisassiissutissat qaffanneqassappata aamma piniartut atugaannik pitsanngorsaasoqassappat Naalakkersuisut pitsaanerusumik tunngavissaqartariaqarput, taassuma ataani piviusunik paasissutissanik paasitinneqarnikkut.

Taamatut oqaaseqarlunga Naalakkersuisut sinnerlugit inassutigissavara apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamut akissuteqaat Inatsisartuni suliarineqassasoq.